

Artikel 54-vragen

Onderwerp: Digitale soevereiniteit voor de Dommel

1 maart 2026

Geacht Dagelijks Bestuur,

DigiD als kritieke digitale voorziening dreigt te worden overgezet naar private commerciële Amerikaanse clouddiensten. De NS, aanbieder van een voor de Nederlandse samenleving en economie cruciale collectieve voorziening, kiest eveneens Amerikaanse clouddiensten voor een meerjarige “modernisering”. Nu wil de Belastingdienst alles wat met BTW te maken heeft (servers, software, onderhoud van servers, waar de Belastingdienst dan zelf niet eens meer toegang heeft) uit handen geven aan het Amerikaanse FAST.

Nederlandse burgers en bedrijven voelen de druk van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Tegelijk staat het Rijk toe dat onze cruciale data -of het nu gaat om privégegevens of collectief ontwikkelde kennis- onbegrensd worden gebruikt door Amerikaanse techgiganten met nauwe banden met de Amerikaanse regering om extreem veel macht en geld te verwerven. De Amerikaanse president dreigde onlangs met importheffingen en exportbeperkingen als de EU probeert Big Tech beter te reguleren en te belasten. Amerika kan bedrijven dwingen onze overheidsdata te delen zonder dat wij dat weten, en ons chanteren met het stopzetten van clouddiensten waar alle overheden inmiddels afhankelijk van zijn. En dóet dat ook.

De fractie van Water Natuurlijk maakt zich al veel langer -zoals velen- grote zorgen over deze politisering van digitale ontwikkelingen en over het nog steeds uitblijven van effectieve regulering vanuit Nederlandse en Europese overheden. We zitten met ons allen op een levensgevaarlijke digitale snelweg met veel te weinig verkeersregels. En de regels die er inmiddels zijn (zoals de Europese Digital Services Act en Digital Marketing Act), worden niet adequaat gehandhaafd omdat elke lidstaat apart de capaciteit daarop nog moet organiseren en financieren. Gevolg is dat de veiligheid van cruciale en zelfs kritieke digitale én fysieke infrastructuur nog verder onder

druk komt te staan dan al het geval is door criminele hacks en andere digitale aanvallen.

Ook de privacy en daarmee de sociale en fysieke veiligheid van burgers worden actief ondermijnd door de handelwijze van de Amerikaanse Big Tech sector. De CEO's van de machtigste bedrijven hangen antidemocratische, autocratische ideologieën aan en zetten hun technologie in voor manipulatie van verkiezingen en andere democratische processen, en voor actieve oorlogsvoering.

Intussen zijn wij als Algemeen Bestuurders maar ook alle andere parlementariërs, bestuurders en ambtelijk medewerkers van waterschappen en andere overheden verplicht om alleen op “beveiligde” *devices* uitsluitend met diensten van het Amerikaanse Microsoft te werken als Outlook en Teams, “omwille van veiligheid en bescherming van vertrouwelijke data”. Een online Zoom-vergadering vanuit Alliantie Politica en de Nederlandse Vrouwenraad over een te ontwikkelen gendertraining voor beleidsmakers bij waterschappen ten behoeve van inclusievere beleidskeuzes werd onlangs gekaapt door een bot-aanval. Ongeautoriseerde deelnemers deelden ongepaste beelden en de aanval kon alleen worden gestopt door de vergadering te beëindigen.

Waterschappen worden beschouwd als kritieke entiteiten. De Unie van Waterschappen voert beleid, onder meer via het Digitaliseringsberaad, op de Digitale Transformatie. Die transformatie gaat alleen níet over digitale soevereiniteit, terwijl die een absolute en urgente noodzaak is om redenen hierboven geschetst. Onlangs kwamen professionals van waterschappen, drinkwaterbedrijven en het ministerie van IenW in Boxtel bij elkaar voor een kennis- en sparsessie over de Wet Weerbaarheid Kritieke Entiteiten (WWKE) <https://mwnl.eu/d8lCx25/Qqaa9CBVVb> Die is net als de Cyberbeveiligingswet nog in behandeling in de Kamer. Daardoor is onzeker of implementatie in het tweede kwartaal van dit jaar haalbaar is.

Bovendien heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken -zo bracht het platform voor onderzoeksjournalistiek Follow the Money in beeld <https://www.ftm.nl/artikelen/binnenlandse-zaken-zette-big-tech-aan-het-roer-bij-gesprekken-over-digitale-autonomie-> branchevereniging van

techbedrijven NLDigital om hulp gevraagd bij het digitaal onafhankelijk maken van de overheid, bijvoorbeeld door middel van een Rijkscloud. NLDigital vertegenwoordigt echter de belangen van bedrijven als Google en Amazon. Meerdere bestuurders van NLDigital waren of zijn werkzaam bij Microsoft. En één van de bestuurders van NLDigital werkt bij het bedrijf dat DigiD overneemt. Dat is alsof je de tabakslobby vraagt om mee te schrijven aan wetgeving tegen roken.

Intussen zetten Duitsland en Frankrijk al wél serieuze stappen richting digitale autonomie. Frankrijk stapt in 2027, komend jaar dus al, bij álle overheden over van Microsoft Teams en Zoom naar het Franse platform in ontwikkeling Visio.

Vanwege alle bovenstaande urgenties heeft de fractie van Water Natuurlijk de volgende reeks vragen voor het Dagelijks Bestuur. De vragen zijn van onszelf maar zijn (bij wijze van ironie) efficiënt gegroepeerd met behulp van AI zoals de applicatie *Mistral* (Frans van oorsprong met oa. ASML als aandeelhouder). *Perplexity* is ook gebruikt maar dat is een Amerikaanse commerciële applicatie en dus onderdeel van het probleem, niet van de oplossing. *Mistral* ook niet per se want dat bedrijf opereert commercieel en slechts *openweight* waardoor publieke controle en regie beperkt zijn. Er wordt nu overal gewerkt aan maatschappelijk meer verantwoorde Europese alternatieven, maar die beweging moet urgent worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Hopelijk helpt dit soort vragen daarbij.

1. Juridisch kader: AVG en AI-verordening

1. Kunt u aangeven welke vormen van kunstmatige intelligentie en geavanceerde data-analyse op dit moment binnen het waterschap worden ingezet, zowel in het primaire proces (waterveiligheid, waterkwaliteit, zuivering) als in bedrijfsvoering, bestuur en communicatie?
2. Op welke wijze borgt de Dommel dat al deze toepassingen voldoen aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)?

Kunt u toelichten:

– voor welke toepassingen een

gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) is uitgevoerd,
– of er een actueel verwerkingsregister is,
– en hoe de uitkomsten daarvan zijn opgevolgd?

3. Hoe bereidt ons waterschap zich concreet voor op de Europese AI-verordening (AI Act)? Bestaan er binnen de organisatie richtlijnen of kaders voor het gebruik van AI, bijvoorbeeld ten aanzien van risicoclassificatie, menselijk toezicht, transparantie en documentatie?
4. Is er een intern AI-beleid of AI-kompas vastgesteld, en zo ja, kan dit (geanonimiseerd waar nodig) openbaar worden gemaakt aan het Algemeen Bestuur en de inwoners in ons stroomgebied?

2. Softwaregebruik en afhankelijkheid van grote leveranciers

5. Kunt u een overzicht geven van de belangrijkste software- en cloudleveranciers die het waterschap gebruikt voor:
 - kantoorautomatisering (e-mail, documenten, vergadersoftware),
 - bedrijfsvoeringssystemen (financiën, HR, assetmanagement),
 - data- en AI-toepassingen (dataplatforms, modelservers, dashboards)?
6. In hoeverre maakt ons waterschap gebruik van software en clouddiensten van grote Amerikaanse leveranciers, zoals Microsoft, Amazon of Google?
Kunt u per hoofdonderdeel aangeven of er sprake is van zo'n afhankelijkheid?
7. Is er een strategische visie of routekaart bij de Dommel of wellicht vanuit de Unie van Waterschappen om de afhankelijkheid van Amerikaanse software- en cloudaanbieders te verminderen en zo snel mogelijk te beëindigen, vergelijkbaar met de beweging die in Duitsland en Frankrijk wordt gemaakt om alternatieven voor Microsoft te ontwikkelen of in te zetten?
Zo ja, welke stappen zijn al gezet of gepland?
Zo nee, bent u bereid een dergelijke strategische verkenning uit te voeren – al dan niet in UvW-verband- en de uitkomsten met het Algemeen Bestuur te delen?

3. Dataopslag, internationale doorgifte en digitale soevereiniteit

8. Waar worden de data van het waterschap fysiek opgeslagen, in het bijzonder:

- persoonsgegevens van inwoners en medewerkers,
- operationele data over waterveiligheid en waterkwaliteit,
- data die door of voor AI-toepassingen worden verwerkt?

Kunt u aangeven in welke landen deze datacenters zich bevinden en onder welk recht zij vallen?

9. Kunt u bevestigen of er (indirecte) doorgifte van persoonsgegevens plaatsvindt naar derde landen buiten de Europese Economische Ruimte, inclusief situaties waarin een Niet-EU-moedermaatschappij/commerciële partij toegang zou kunnen krijgen tot de data?

Zo ja, op basis van welke juridische grondslagen (bijvoorbeeld standaardcontractbepalingen, adequaatheidsbesluiten) wordt dit gerechtvaardigd en welke aanvullende waarborgen zijn getroffen?

10. Is het een expliciete doelstelling van ons waterschap om, waar mogelijk, data en kritieke systemen onder Europese rechtsmacht te houden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van Europese of ‘sovereign cloud’ oplossingen zonder Amerikaanse moedermaatschappij?

Zo ja, hoe is deze doelstelling verankerd in beleid en in aanbestedingen?

Zo nee, bent u bereid deze doelstelling met het Algemeen Bestuur te bespreken en vast te leggen?

11. Is digitale soevereiniteit van data en systemen onderwerp van gesprek en besluitvorming binnen de Unie van Waterschappen en zo ja, wanneer wordt besluitvorming verwacht?

4. Transparantie en rol van het Algemeen Bestuur

12. Op welke wijze wordt het Algemeen Bestuur geïnformeerd over het gebruik van software, cloud en AI, inclusief de bijbehorende privacy- en veiligheidsrisico's? Acht u deze informatievoorziening toereikend, en zo niet, welke verbeteringen zijn mogelijk?

13. Bent u bereid om jaarlijks een openbaar verslag uit te brengen over het gebruik van AI-toepassingen, de belangrijkste software- en cloudleveranciers en de stand van zaken rond AVG- en AI-Act-compliance, zodat zowel het Algemeen Bestuur als ingezetenen inzicht hebben in de digitale keuzes van de Dommel?

5. Ecologische soevereiniteit

14. Wordt er in UvW-verband nagedacht over een lobby richting de regering om niet alleen Europese, beheersbare ICT en AI te ontwikkelen maar de techsector ook wettelijk te verplichten het maatschappelijk en ecologisch onacceptabel onverantwoorde waterverbruik van AI en datacenters circulair te maken? Zo niet, bent u bereid om deze vraag te agenderen in UvW-verband?

Namens de fractie van Water Natuurlijk, met vriendelijke groeten,

Veerle Slegers en Gudule Martens

Notes
